

Posamez

Naročnina listu: Celo leto 60 din., četrt leta 16 din. Izven Jugoslavije: Celo leto 120 din. Inserati ali oznanila se zaračunajo po dogovoru; pri večkratnem inseriranju primeren popust. Upravništvo sprejema naročnino, inserate in reklamacije. Telefon interurban št. 113.

Ljubljana.

STRAŽA

Neodvisen političen list za slovensko ljudstvo

Poštnina plačana v gotovini

STRAŽA izhaja v ponedeljek, sredo in petek. Uredništvo in upravnništvo je v Mariboru, Koroška cesta št. 5 Z uredništvom se more govoriti vsaki dan samo od 11. do 12. ure. Rokopisi se ne vračajo. Nezaprte reklamacije so poštne proste. Telefon interurban št. 113.

125. števil.

Maribor, dne 2. novembra 1923.

Letnik XV.

Kurtoazija napram Italiji.

Početak tega mesca se začne v Trstu konferenca italijanskih gospodarskih društev, ki si je vzela za nalogo, da italijanski industriji in trgovini odpre pot na vzhod. Italijanska vlada se že dolgo časa trudi, da osigura italijanski gospodarski ekspanziji močno oporo v tržaški in reški luki. Pomočnike za to išče Italija v vseh državah srednje Evrope, posebno pa v Madžarski in Bolgariji. Gotovo je, da bo Italija na tem polju razvila svojo delavnost v našo škodo, če si mi svojih pozicij na Jadranu ne utrdimo ter Italije ne prisilimo, da z nami na trgovskem in gospodarskem polju dela, kakor z enakopravnim in enakovrednim činiteljem.

Italija je že sklenila s Češko in Poljsko trgovske pogodbe, da dobi Trst gospodarsko prosperiteto in v isto svrhu daje tudi ugodnosti avstrijskim in ogrskim trgovcem. Nameravana svobodna carinska cona okrog Reke bo služila Italiji v to, da dobi Reko v popolno gospodarsko odvisnost in da bo v ugodnem času lahko začela tudi od te strani širiti svojo trgovino. Italija pripravlja svoj poseben gospodarski sistem, ki bo nas tako stisnil, da bomo lahko samo preko Italije vodili pomorsko trgovino.

Naše pomorstvo in ribarstvo na Jadranu je že sedaj v nevarnem stanju, ker nam Italija pri vsakem koraku dela zapreke. Četudi ima jadranska obala dobra, naravna pristanišča, je vendar popolnoma odrezana od zaledja. Mi nimamo dobrih potov in cest in tudi pravih železniških zvez z našo obalo. Na južnem Jadranu še gre za silo, ker železniška proga, ki veže Metković, Dubrovnik in Boko s Sarajevom, vsaj deloma prevzema naš izvoz. Na severnem Jadranu pa imamo sicer prvovrstno železniško progo, ki veže Hrvaško Primorje z Zagrebom, a na skrajni točki njenega izhoda na morje trčimo iz nerazumljivih vzrokov na take težave, da je vsak tovarni promet skoraj izključen.

Sušak je ta skrajna točka, ki bi naši trgovini lahko dobro služila, a če tudi ima Sušak železnico, še ta vedno ne funkcijonira. Sedem mesecev je že minulo od evakuacije, a železniški promet še vedno ni vzpostavljen. Naša delegacija v paritetni komisiji je tedaj sicer protestirala, ker se ni evakuiralo tudi Baroš in Delta. Ker Italija ni hotela zapustiti važnih delov Sušaka, se je od naše strani zaprl železniški promet z Reko. To je pravilno. Ni pa pravilno, da pustimo Sušak brez vsake zveze z zaledjem. Mi bi morali že davno odpreti železniški promet s Sušakom in sicer z njegovo postajo Brajdica, ki ima 15 tirov in se lahko na njem stovori in naloži do 5000 vagonov blaga. Prometni minister je nedavno neki deputaciji Sušaka izjavil, da državni interesi ne dopustijo otvoritve železniškega prometa z Brajdico. Ta ministrova izjava je nerazumljiva. Ravno nasprotno: država bi mnogo pridobila, če bi se promet otvoril ter bi povprečno do 15 vagonov blaga dospelo vsak dan na Sušak.

Trgovci so danes prisiljeni, da svoje blago, ki dospje na bakarsko postajo, z vozovi prevažajo na Sušak. Cesta od Sušaka do Bakra je pa v tako slabem stanju, da se mnogo blaga pokvari in vrhu tega je ta pot še zelo draga, ker se mora plačati za prevoz blaga od enega vagona najmanj po 2500 D. Vrhu tega imajo trgovci še druge sitnosti in stroške. Železniška direkcija je izdala tudi naredbo, da sme ostati blago na bakarski postaji samo šest ur. Kje naj se v tem času dobijo prevozna sredstva in kako naj se pod takimi okolnostmi naši gospodarski in trgovski krogi še bavijo s trgovino na Sušaku.

Ko se z naše strani na tak način krši vsaka zveza s Sušakom in ko se naše trgovske kroge tako oškoduje in ovira, pa dobiva Italija znižane tarife za prevoz tranzitnega blaga od Postojne na Reko. Italija hoče našo lesno trgovino izvesti preko Postojne na Reko, ker v sedanjih razmerah je ta daljša pot mnogo cenejša, kot pa prevoz od Bakra na Sušak. Skrajni čas je že, da preneha naša vlada v interes naših krajev in našega gospodarstva z nesrečno in čisto nepotrebno politiko uslužnosti napram Italiji. Danes je že popolnoma jasno, da naša vlada z zaviranjem prometne zveze s Sušakom koristi edino Italiji in da je nam v veliko škodo, ker ne da Sušaku mogočnosti, da živi in se razvije po potrebi tudi brez Reke.

Politični položaj.

Ekspozé finančnega ministra. Na seji skupščine v torek je podal finančni minister svoje poročilo glede proračunskega predloga. Letošnji proračun je imenoval »prvi iskreni proračun« ter to utemeljeval tako-le: Predlog državnega proračuna za 1923-24 prihaja z veliko zakasnitvijo. Vzrok leži predvsem v politvah, ki so se vršile meseca marca, in v tem, da narodna skupščina nekaj mesecev ni delovala. Poleg neugodne strani te zakasnitve bo vendar koristilo delu finančnega odbora.

ker bo mogoče z večjo sigurnostjo oceniti dohodke in stroške. Obča karakteristika proračunskega načrta za leto 1923-24 je popolno budžetno ravnotežje v materialnem oziru, v formalnem pogledu pa jačja izvedba klasifikacije in specializacije budžetnih dohodkov in izdatkov. Po dosedanjih proračunih z deficitom, pritaženim in javnim, dobimo prvi iskren budžet brez deficita. Skupna svota državnih izdatkov znaša 10 milijard 344 milijonov dinarjev, isto znaša tudi skupna svota državnih dohodkov. Proračun za leto 1922-23 je znašal 6.943.946.894 dinarjev. Novi budžet je torej večji za 3.409.053.136 dinarjev. Ta velika razlika pa je deloma navidezna. Številkam proračuna za leto 1922-23 je treba namreč priračunati dodatne in izredne kredite, ki jih je narodna skupščina odobrila dne 27. julija t. l. in ki znašajo 1200 milijonov dinarjev. Treba je tudi priračunati svoto 175.878.825 dinarjev, ki je bila vstavljena v finančni zakon kot potrošnja iz Bleerovega posojila. Razen tega je še tudi nekaj manjših svot, ki so bile sprejete v finančni zakon. Ako premostimo vse to, je jasno, da zvišanje proračunskih izdatkov za to leto ni tako veliko, kakor izgleda na prvi mah. Novi proračun v dalekosežni meri vpoštevava upravičene zahteve vseh ministrstev. Njih potrebe so določene po maksimalnih postavkah, tako da bo imel finančni odbor dovolj prilike, posamezne kredite reducirati in s tem še bolj utrditi ravnotežje budžeta. — Finančni minister je nadalje naglašal, da povzroča največ izdatkov uradniški in vojaški zakon in ko je govoril o visokem proračunu ministrstva prometa, je poudarjal, da mi medvsem državam Evrope gradimo največ novih železniških prog. Pri izdatkih je na prvem mestu ministrstvo prometa v znesku 2066 milijonov dinarjev (povišani za 625 mil. din.), za njim pride ministrstvo vojne in mornarice z 2039 mil. din. (povišek 547 mil. din.), potem ministrstvo financ z 1494 mil. din. (povišek 347 mil. din.). Poviške izkazujejo vsa ministrstva razun ministrstva za konstituantno, kojega proračun je zmanjšan za 3500 din., budžetskih rezervnih kreditov, ki so zmanjšani za 1 mil. din., ministrstva za socialno politiko, katerega proračun je zmanjšan za 15 mil. din., in vrhovne državne uprave, katere proračun je zmanjšan za 34 mil. din. Značilno za mišljenje vlade je, da se pušča cela vrsta nepotrebnih ministrstev in zvišuje njih proračune, dočim se v očitni nameri, da se reducira ministrstvo za socialno politiko, zmanjšuje proračun tega nepotrebnega ministrstva. Ministrstvo za kmetijstvo stoji glede proračuna na 13. mestu, dočim je stalo lani na 14. mestu. Vlada je morala uvaževati naše zahteve in povečati budžet tega ministrstva za več ko 50 odst. v znesku 67 mil. din. in znaša budžet ministrstva za kmetijstvo in vode 200 mil. din., kateri znesek je pa tudi sedaj mnogo prenižek z ozirom na velik pomen kmetijstva in na nujno potrebne vodne zgradbe (regulacije rek in potokov, zgradba hudournikov itd.). — Največji del dohodkov tvorijo splošni dohodki, ki so povečani za 3 in pol mil. din. To povečanje izvira iz tega, ker so letos med splošnimi dohodki tudi oni dohodki, ki so se lani vštevali med specialne. To so v prvi vrsti trošarine, takse in monopoli. Zvišali so se v primeri z dohodki za leto 1922-23 carine za 1351 mil. din. in znašajo 1689 mil. din. monopoli za 908 mil. din. in znašajo 2235 mil. din., dohodki železnice za 819 mil. din. in znašajo 2086 mil. din., trošarine in takse za 785 mil. din. in znašajo 1406 mil. din.; za leto 1924 se bodo spet pobirale izredne doklade na neposredne davke, ki so proračunane s 600 mil. din. Znižana je samo ena postavka in to dobit na novcu (ažijo) za 1128 mil. din. iz pripravega razloga, ker se je ta postavka v znesku 1363 mil. din. prištela dohodkom iz carine. Specialni dohodki znašajo 1814 mil. din., za 37 mil. din. manj kot v proračunu za leto 1922-23. To znižanje je posledica tega, ker so se razni dohodki uvrstili med splošne dohodke. Davki so radi tega zmanjšani za 400 mil. din. in znašajo po proračunu 650 mil. din., povišani so pa razni dohodki za 29 mil. din. in znašajo 60 mil. din., dohodki iz državnih gospodravstev za 333 mil. din. in znašajo 1103 mil. din.

Delo finančnega odbora. Za proučevanje predloženega proračuna se je finančni odbor razdelil v tri sekcije. Prva sekcija mora proučiti proračune finančnega ministrstva, vrhovne uprave, vojnega ministrstva, železniškega ministrstva in ministrstva za agrarno reformo; druga sekcija proračune pravosodnega ministrstva, ministrstva za narodno zdravje, za prosveto, za vero, za zunanje zadeve, za konstituantno in za socialno politiko; tretja sekcija proračune ministrstva za notranje zadeve, za javna dela, za pošto, za šume in rude, za kmetijstvo in proračunske rezerve. Predsednik prve sekcije je Grgič, od Jugoslov. kluba Pušenjak; predsednik druge sekcije Nedeljković, od Jugoslov. kluba Vesenjak; predsednik tretje sekcije Nešić, od Jugoslov. kluba dr. Kulovec. Sekcije bodo imele vsak dan svoje redne seje.

Po svetu.

Fašistovska Italija. Italijanski fašisti obhajajo in proslavljajo obletnico prevzema državne oblasti in vlade. Mussolini je v Milanu zaklinjal svoje fašiste: Vi nepremagljivi! V septembru tega leta je preživela Italija s političnega vidika najinteresantnejšo preizkušnjo od leta 1860 dalje. Prvič je izvršila Italija v svojem političnem življenju korak absolutne avtonomije in imela je pogum, da je odrekla kompetenco ženevskemu aeropagu. Ako bi bil takrat rekel italijanski narod, da naj koraka, pa bi bil korakal. Revolucijo ste odpravili s palicami. Kaj pa imate danes v svojih pesteh? (Fašisti kriče: puške, muškete, bombe. In kvišku so dvigali svoje orožje). Ako se je mogla storiti revolucija s palicami, se pa danes brani revolucija z vašim orodjem, z vašimi puškami. Vi ste izraz duše vsega italijanskega naroda. Ako bodo jutrišnje žrtve težje od včerajšnjih, ali jih vzdržite? (Soglasen krik: da!) Ako bi jaz jutri zahteval to, kar bi se utegnulo imenovati najvišja preizkušnja discipline, ali mi jo daste? (Da, prisegamo!) Ako bi jutri dal signal za alarm velikih dni, takih, ki odločajo o usodi narodov, ali mi odgovorite? (Da! Prisegamo!) Ako bi jutri rekel, da treba znova začeti in nadaljevati pohod do konca proti drugim smerem, ali boste korakali? (Da, da! Navdušeni kriki!) Nastopila je spomlad, vstajenje plemena, ljudstvo postaja narod, narod postaja država, ki išče po svetu svoje ekspanzije. V Trstu zastopa Mussolinija in fašiste Giunta, ki tudi prireja slovesnosti ter drži govore s povdarkom, da se je njegova in fašistovska slava začela s požigom tržaškega slovenskega Narodnega doma. Celo fašistovsko slavje izveneva v povdaru, da imajo fašisti danes bombe, puške in bajonete in da se opirajo in sklicujejo na nasilje s katerim so začeli in katero hočejo nadaljevati. — Na seji internacionalne delavske konference v Ženevi so pa vsi delegati soglašali v tem, da zastopnik italijanskih fašistovskih organizacij nima pravice do sodelovanja.

Dva atentata v Bolgariji. Dne 31. m. m. je doslej neznan atentator ubil na sredi ceste bivšega bolgarskega zunanjega ministra Genadijeva. Genadijev je šel po cesti v spremstvu bivšega bolgarskega berlinskega in carigradskega poslanika Gešova, ki je bil težko ranjen. Atentator je pobegnil.

Izjava češkega zunanjega ministra. V skupščini je govoril zunanji minister dr. Beneš o splošnem političnem položaju in o uspehih potovanja v Pariz in London. Nadalje je omenil tudi konferenco zastopnikov držav male antante v Sinaji in izjavil, da ta konferenca ni bila naperjena proti Madžarski, ampak, da se je soglasno sklenilo privoliti, da dobi Madžarska pod gotovimi pogoji mednarodno posojilo. — O splošnem političnem položaju je dejal, da danes prevladuje problem Nemčije. Glede stališča Čehoslovaške napram temu problemu je izjavil, da se Čehoslovaška v notranje nemške razmere ne bo vmešavala, hoče pa preprečiti, da bi seglo danes v Nemčiji se pojavljajoče gibanje preko mej. Glavna stvar je danes, da se Nemčiji dovoli kratek moratorij in da začne Nemčija po preteku tega moratorija izvrševati svoje plačilne obveznosti.

Turška republika. Narodna skupščina v Angori je sprejela predlog, s katerim se Turčija proglašala za republiko in Mustafa Kemal paša za njenega predsednika. Izmet paši je poverjena sestava kabineta. O proglasitvi republike so bile obveščene vlade vseh drugih držav.

Državna kriza v Nemčiji. Na Saškem so se odnosaji do Berlina v toliko razčistili, da je sestavljena meščanska in desničarsko-socialistična vlada po vzoru Berlina. Socialisti v berlinski vladi so radi tega tudi odstopili od sklepa, izstopiti iz vlade in sklenili so ostati v koaliciji pod sledečimi pogoji: 1. Ukine naj se izjemno stanje. 2. Vlada naj nastopi proti vlastodržcem na Bavarskem z vso ostrnostjo in z vsemi sredstvi, ki so ji po ustavi na razpolago. 3. Vlada naj vzdržuje red in mir na Saškem, razpusti varnostno policijo in odpošlje oddelke državne brambe samo na zahtevo civilnih oblasti. 4. Razorože naj se vsi pristaši desno-radikalnih organizacij, ki so bili zopet sprejeti v državno brambo. Kanclerju Stresemannu in ljudski stranki se pa zdijo ti pogoji previsoki zlasti z ozirom na Bavarsko, ki zlasti poudarja, da ne pripusti nobene spremembe v komandi bavarske deželne brambe.

Štrajki na Poljskem. Stavka železničarjev se razširja tudi na druge državne obrate. Stavkati so začeli tudi skladiščni uradniki in pa telegrafsko in pošto oseboje.

Bonar Law umrl. Prejšnji angleški premier Bonar Law je te dni umrl. Z njim je izgubila Anglija enega svojih najodličnejših državnikov, vladajoča konservativna stranka pa svojega dolgoletnega voditelja. Pokojnik je bil, kakor toliko vodilnih angleških mož, škotske krvi; rojen je bil sicer v Kanadi (l. 1858), a se je že v zgodnji mladosti vrnil na Škotsko, ker je preživel potem večji del svojega življenja. Tudi v parlament ga je poslala najprej škotska prestolica Glasgow. Pridružil

se je tam konservativcem, ki so ga kmalu uvrstili med svoje voditelje in mu poverili vedno znova razna častna, a tudi odgovorna mesta. Bil je večkrat minister v različnih resortih, ko pa so konservativci lani strmo-glavili Lloyd Georgea in z njim koalicijo z liberalci ter sami prevzeli vladno, je postal Bonar Law ministrski predsednik. Ostal je na tem mestu razmeroma kratek čas, ker je moral vsled boleznih v grlu odstopiti že sredi maja t. l. Sledil mu je dotakratni zakladni minister Stanley Baldwin. Po poklicu je bil pokojni trgovec, lastnik in ravnatelj velikega železniškega podjetja, v politiki pa zagovornik mirnega dela in konsolidacije.

Beleške.

Kvalifikacija novih generalov. Kakor znano, je bilo ob krstu prestolonaslednika imenovanih 75 novih generalov, seveda samih Srbov. Mi teh vojaških dostojanstvenikov ne poznamo in zato beležimo brez vsakega komentarja na splošno nekaj iz množic kritik, ki jih prinašajo razni beograjski listi povodom tega imenovanja. Nobena od teh kritik ne laska vojnemu ministru in vse so naperjene proti oni častniški skupini, ki je danes absolutni gospodar v armadi in za katero ne velja nobeno pravilo, niti rang, niti red, niti šola, niti praksa. Brez ozira na ogromne stroške, ki so zvezani z imenovanjem teh generalov, je še vprašanje, kje so sploh mesta, da bodo uporabili te ljudi. Oni so pravi paraziti in troli za vojsko. Po beograjski «Politiki» je kvalifikacija mnogih novih generalov naslednja: mesto čvrstine značaja in vojnih zaslug so moralni zločinci, katere bi bilo že pred 20 leti treba vreči iz vojske in ki bi v kaki drugi vojski s takim žigom preteklosti sploh ne mogli biti oficirji. Med njimi, ki bi po zakonu morali imeti vojne zasluge, so tudi taki, ki sploh ne vedo, kako izgleda vojna in tudi taki, ki so bili med vojno navadni bojazljivci (kukavice) ter so izgubili poveljstva z motivacijo, da s svojim obnašanjem demoralizirajo čete. — Za nove generale je bilo reduciranih 600 častnikov. — Novoimenovani so preskočili čin, v katerega bi imeli priti in mesto brigadnih, so postali kar divizijski generali. «Glasnik» pravi: «da ni to posebno čudna igra usode, da ravno gospod Pešić predloži tak ukaz? On je bil zadnji načelnik štaba črnogorske vojske».

Zopet Pašičeva afera. Neki beograjski list poroča, da se vidijo pred Pašičevim domom ogromni zaboji in druge pošiljatve, ki prihajajo za njega iz inozemstva, a nosijo naslov uprave kraljevega dvora. Pošiljatve na kraljev dvor so carine proste in da si Pašičeva hiša prihrani carino, se enostavno poslužuje te adrese. Če se predsednik vlade otresa davkov, zakaj se ne bi še rešil carine.

Pač «znajo». Orientalno železnico v južni Srbiji bi bila lahko beograjska vlada odkupila za 30 milijonov, a je čakala tako dolgo, dokler ni poskočila cena na 160 milijonov frankov. Ravno tako je tudi z južno železnico. Črna gora je dolgovala v Londonu 250 tisoč funtov. Ta dolg je prevzela naša država. Vendar bi bila lahko beograjska vlada prevzela dolg in plačala obveznice, ko so bile po 30 šilingov, a je čakala, dokler se niso zvišale na 80 šilingu pri komadu.

Nekaj iz korupcije pri oboroževanju. Kadarkoli naročijo naši vladni mogotci v inozemstvu orožje, vsikdar se razvijejo iz teh naročil afere, ki oskubijo državno blagajno za debele milijone. Pred nedavnim časom so v Beogradu pri vladni mizi sklenili, da bodo naročili orožje iz Angleške — seve, brez afer in provizij. Angleži so ponudili puško za 4 funte in 5 šilingov. Pogodba bi se bila mogla skleniti naravnost pred beograjsko vlado in angleško trdno brez posredovalcev in provizij. Med tem časom je prišel Rade Pašić s svojo ponudbo in beograjski aferaši so dvignili ceno pri puški na 6 funtov. Razlika od 4 na 6 funtov znaša pri celem naročilu 380 milijonov dinarjev in je izginila v žepih aferašev. V kraljevem hoče vlada pozidati tvornico za izdelovanje orožja. Vlada še ni začela z zidanjem, a v parlamentarnih krogih že čakajo v strahu, kdaj se bodo že koj pri temeljih te tvornice porodile afere vseh mogočih obsegov.

Onevne novice.

Današnja petkova številka «Straže» je izšla radi praznika samo na 4 straneh.

Zadnja pot Stojana Protiča. V torek ob devetih dopoldne so narodni poslanci dvignili krsto ter jo ponesli na mrtvaški voz. Nato se je sprevod pomikal ob zvokih vojaške godbe k saborni cerkvi, kamor je bil med tem prispel kralj z ministrskim predsednikom Pašičem in velikim spremstvom. Patrijarh Dimitrije je opravil žalne molitve ter je nato v imenu Cerkve poveljeval za sluge pokojnika. Za njim je govoril predsednik parlamenta Ljuba Jovanović in v imenu vlade minister prosvete Trifunović. Pokojnikov ožji somišljenik profesor Arangelović je slavil pokojnega kot značajnega politika, ki je šel dosledno po načrtani poti ter se ni plašil nobenih zaprek in ovir. Sporazumu, za katerega se je toliko trudil, so pa nasprotovali poleg Srbov tudi Hrvati. — Spreveda se je udeležila velika množica ljudi in vse delo je počivalo po Beogradu. Značilno je, da ni bilo nikjer videti demokratskih prvakov in radikalnih ministrov, ki so bili protikandidati njegove liste. Klub neodvisne radikalne omladine je položil na njegovo krsto trnjev venec ter se poslovil od njega kot moža poštenjaka in junaškega borca za narodne pravice. Drugič se je ustavil sprevod na Terazijah. Tam je govoril predsednik beograjske občine Marjanović, v imenu Udruženja jugoslov. novinarjev pa je proslavljaj Protiča kot odličnega publicista in borca s peresom urednik Vesnić. V svojem govoru je zlasti obžaloval, da je bil pokojni iztrgan iz novinarskih vrst v času, ko bi bil jugoslovenski žurnalistiki tako potreben v boju za napreden tiskovni zakon. Tudi ob odprtem grobu so govorili razni govorniki, med njimi tudi republikanec Todorović, ki je proslavljaj Protiča kot poštenega politika, ki je pa padel v boju za nekaj tako nemogočega kot je pravi parlamentarizem v monarhiji. Veliko deputacijo je poslal k pogrebu Protičev rodní okraj Kruševac. Pozno popoldne je množica zapustila grob, ki je bil visoko pokrit z vencí in cvetjem.

Stojan Protičev nekrolog. V zagrebškem «Jutranjem listu» je napisal pokojnemu Protiču znani hrvatski publicist dr. Cihlar-Nehajev posebno lep nekrolog, ki pravi med drugim: Umrl je protestirajoč proti Pantonu, umrl kot siromak takorekoč s peresom v roki. Vedno je novinarstvo imel za svoj poklic in ni mala stvar, da je on kot državnik najvišjega reda stopil na čelo društva svojih «kolegov». V neumornem študiju vstrajal je dneve, zasledoval politične dogodke kot filozof in delal kot učenjak, da na temelju pozitivnih faktov zgradi svoj zaključek. Edini državnik svetovnega kalibra v Srbiji, (ker Pašić je samo strankarski organizator, prorok mase — in bradata ikona — (sveta podoba) ki je bila vedno na stojalu tujih nazorov in tuje duševne veličine). Stojan Protič je zidal svoja prepričanja po angleški metodi, ki prizna samo statistiko in resnične odnose moči. In ravno ta ljubezen do resnice ga je približala Hrvatoma.

Tihotapski fond. Na seji finančnega odbora je zaval članom odbora bivši finančni minister demokral dr. Kumanudi, da ima finančni minister na razpolago poseben dispozijski fond — takozvani tihotapski fond. Ta fond se polni iz carinskih kazni, ki so znano zelo visoke in mora biti ta fond precej težek. Čudno na celi zadevi o tihotapskem fondu je to, da ga ni nikjer izkazanega v proračunu.

Pašić še ima premalo. O ubožtvu in bogastvu ministrskega predsednika so debatirali pri zadnji seji finančnega odbora. G. Pašić ima kot predsednik vlade poseben dodatek in poseben dispozijski fond na razpolago. Ta Pašičev dispozijski fond znaša 2.400.000 dinarjev.

Radikali v Sloveniji. V kolikor ne dosežejo slave po številu svojih pristašev, v toliko se jim je posrečilo, da vzbujajo zanimanje širom Jugoslavije po boju in spletkah, ki jih imajo med seboj. O radikalih v Sloveniji se sedaj že precej piše po beograjskih in zagrebških listih in sicer kot o pravi kurioziteti politične umazanosti. V Ljubljani so velikožupanski ali bančni radikali s policijsko močjo zaprli usta Štefanoviču, ki je začel oznanjevati radikalijo brez Jadranske banke in brez velikega župana. Začel je z listom in s shodi, pa vse mu je preprečila policija. Pašičevo sliko je prinesel njegov list, velikožupanski radikali so pa razglasili, da imajo samo oni na hjo monopol in Štefanovič se je podal v Beograd. Zatekel se je k «Balkanu», da potom njega podminira velikega župana dr. Lukana in bivšega ministra dr. Zupaniča. «Balkan» sedaj poroča, da vlada v radikalskem klubu veliko ogorčenje proti bankokratskemu početju te dvojice, ki uničuje radikalski pokret v Sloveniji. Nadalje pravi «Balkan», da je eden od aktivnih ministrov napram njegovemu sotrudniku zmignil z ramo ter rekel: «Pa kako naj vem, kdo je danes v Sloveniji radikal, in kdo ni. Tam je taka mešanica in kontradikcija, da se ne ve, kdo ima prav. Ali gotovo je, da se vsi pritožujejo proti onim, ki so do danes vodili stranko v Sloveniji.»

Radikalna doslednost. Do pred kratkem je bila slovenska radikalija potom «Jutranjih Novosti» zagovornica Orjune in je skrbno prinašala obvestila o kretanju Orjune. Sedaj na enkrat pa so tudi radikali v Sloveniji spoznali, da so orjunci Žerjavovi hlapeci in lop po Orjuni v «Jutranjih Novostih». Najprej priporočati in se ogrevati za divjaško organizacijo, potem pa jo kar preko noči pobijati, take doslednosti so zmožni samo — slovenski radikali.

Amnestija za vojaške begunce. Z ukazom S. broj 9211 od 21. oktobra 1923 so oproščena in pozabljena vsa kazenska dejanja samovoljnega oddaljenja, begstva in dogovorjenega begstva iz vojske vseh onih podčastnikov, kaplarov in redovov naše vojske, ki so izvršili ta dejanja od 8. junija 1922 pa do 21. oktobra 1923, a so se sami vrnili, ali se še bodo vrnili v svoje komande, oziroma se bodo prijavili vojaškim ali civilnim oblastim radi vrnitve v njih komande najdalje do 21. jan. 1924. Zainteresirano občinstvo naj opozori na ta ukaz vse begunce, da se najkasneje do 21. januarja 1924 sami prijavijo oblastim, ker je to v njih lastnem interesu.

Zopet en udarec po poštnem oboju. Generalna direkcija južne železnice na Dunaju je na podlagi sklepa od 26. julija 1897 pod št. 2128-5 dovolila vsem poštnim nastavljenecem, ki opravljajo službo pri poštah, ležečih ob progi južne železnice, nakaznice za režijske vozne listke za osebne in brzovlake. Obratno ravnateljstvo južne železnice v Ljubljani nam je že pred par meseci deloma ukinilo to ugodnost tako, da smo dobivali samo polovično vožnjo. V najnovejšem času, odkar so železnico podražili in podržavili, so se nam ukinile še tiste vozne olajšave. Izgovarjajoč se s tem, da nam obratno ravnateljstvo južne železnice ne more več ugoditi našim prošnjam in da se naj obrnemo v tej zadevi na ministrstvo saobračaja. Smo zopet radovedni, kak izgovor dobimo iz Beograda. Tako pride eden udarec za drugim na poštne uslužbenke, ki stojijo v najožjem stiku in nevarnosti z železničarji. S tem nam je odvzeta prilika, da bi si vsaj nekoliko olajšali svoj težki življen-

ski položaj. Podeljujejo se vozne ugodnosti osebam, ki sploh niso zaposlene pri železnici. Sedaj, ko je južna železnica podržavljena, ne dobimo legitimacij za drž. železnice in istočasno so ukinjene vozne olajšave za južno železnico.

Kaj takega mora razburiti ljudi. Iz Gornje Poljskave smo prejeli: Pri nas v Gornji Polskavi že služi buje g. nadučitelj Sabati (tast mariborskega slamorezca dr. Reimana) nad 30 let. Takoj prva leta, ko je prišel g. Sabati k nam, je nasadil krog šolske njive ter vrta več jablan, ki so sedaj stare krog 25 let, v najlepši rasti in obrodijo obilno vsako drugo leto. Približal se je sedaj čas, ko bo moral g. Sabati v pokoj in kaj je napravil on kot «napredni» nadučitelj? Kar naenkrat je posekal zgoraj omenjena sadna drevesa in jih bo to zimo skuril. Vprašamo g. nadučitelja: Kdo za božjo voljo mu je dal pravico do izvršitve tega vandalizma? Kaj pravi na to višja oblast, ker te škode sploh ni mogoče popraviti? Ta drevesa bi še bila rodila vsaj do 50. leta in sedaj jih je posekal ne kak zlobni fantalin, ampak sam stari g. nadučitelj Sabati! Vse se pri nas upravičeno hujuje radi te surovosti in vsak še tako policajdemokratski napredni naslednik bo kletel tega vandala. Nekdaj smo se učili v šoli, da naj se pridno sadijo sadna drevesa, da bodo uživali njihov sad še pozni rodovi, a g. Sabati pa praktično uči, da treba sadonosnik posekati, predno da pride v roke naslednika. Kaj takega je zmožen samo policajdemokratski odgojitelj mladine in pa tast njega vrednega dr. Reimana.

Ljubljanski velesejm. Komaj se je zaključil letošnji, krasno uspeli III. velesejm, že se vrše prve priprave za prihodnjeletni, četrti, ki se bo vršil nekako v istem času kot pretečni. Organizatorji ljubljanskih velesejmov razmišljajo o tem, da bi se velesejm reorganiziral, in še bolj prilagodil sedanjim prilikam. Prihodnji velesejm bo centraliziral industrijo, obrt in trgovino cele države posebno pa ono Slovenije, ker se je doba prirejanja industrijskoobratnih razstav v Mariboru zaključila in se bo naša bujno cvetoča industrija in obrt na severu naše države reprezentirala na skupni prireditvi, na IV. velesejmu v Ljubljani. Posebno se bo še prihodnje leto polagala pažnja na našo obrt, da bo i ona častno zastopana in pokazala, da vodi njena pot kvišku, — k napredku, in pa na naše kmetijstvo. Pridobitne kroge iz sedanjih kriz ne bode rešil nihče, premagati jih morajo sami z vztrajnim delom. Veselje do dela pa se podkrepi s samozvestjo v našo moč in zmožnost. Pogled na vsako leto vedno bolj razvijajoče in izpopolnjujoče se produktivnost pridobitnih krogov, ki pokažejo svoje proizvode javnosti enkrat na leto, na ljubljanskem velesejmu, osvežuje in poživlja njihovo samozavest. Velesejmi v Ljubljani so rodili že obilo dobrih sadov, zveze naših industrijalcev, trgovcev in obrtnikov s pridobitnimi krogí Hrvatske in južnejših krajih naše države ter inozemstva so njih uspeh. Oni, ena naših najvažnejših narodnogospodarskih institucij, so se izkazali potrebnim za razvoj in napredek naše mlade industrije, obrti in trgovine in jih je treba že danes smatrati kot trajno ustanovo. Od vseh po vojni prirejenih velesejmov ima ljubljanski največ predpogojev za uspešen obstoj: nahaja se v onem delu naše države, kjer je industrija najbolj razvita, torej v našem industrijskem centru, poleg tega pa ima Ljubljana najbližje in najugodnejše zveze z inozemstvom, kar je z ozirom na dejstvo, da smo v industrijskih izdelkih od inozemstva še vedno odvisni, največje važnosti. Severni in zahodni narodi Evrope imenujejo Ljubljano ključ do bregov Jadranskega morja in vrata, skozi katera vodijo ceste v Orient, kar daje pečat tudi ljubljanskim velesejmom.

Kontrola reparacijskih naročil. Člani naših raznih reparacijskih komisij so zagrešili bogzna koliko afer. V te afere so po največ zapleteni višji uradniki in ministri sami. Beograjska vlada ima navado, da se ne vmešava rada v afere svojega uradništva in posamezni ministri nočejo govoriti o svojih aferah in radi tega tudi ne pride do preiskave aferaških grehov. Opozicija zbira sedaj material na podlagi katerega bo zahtevala v skupščini posebno anketo, ki bi naj pregledala vse naročbe, ki so se izvršile na račun reparacij. Ta anketa bi se naj bavila s preiskavo glede takih naročil, pri katerih bi se lahko dobil boljši material, a se ni. V narodni skupščini in posameznih ministrstvih je že delovalo doselej bogzna koliko anket, a niti ena ni izročila obtoženih krivcev kazni, ali pa obsodbi javnosti in tako bo tudi v zgoraj omenjenem slučaju.

Že vendar enkrat! Kakor znano, vozi železnica iz Grobelnega samo nekaj kilometrov pod Rogatec a ni zvezana s Krapino. Ker ni zveze Grobelno—Krapina, je bila seve ta železnica doslej zelo pasivna. Sedaj so se le sklenili v Beogradu, da bodo zvezali Rogatec in Krapino. Potrebni krediti za izgraditev te proge pridejo v državni proračun za 1924.

Vozni red se ne bo spremenil 1. novembra. Ministrstvo saobračaja je nameravalo spremeniti vozni red, a še le bo glede spremembe sklicana v Beograd posebna tozadevna konferenca. Spremembe voznega reda bodo uveljavljene z Novim letom.

Pred lastno materjo se je ustrelil. Od Velike Nedelje poročajo: Tukaj imamo zopet en žalosten vzgled slabe vzgoje in pokvarjenosti mladine. Dne 26. oktobra se je tukaj vpricho svoje matere ustrelil 23letni zidar Alojzij Habjanič, p. d. Škof, ker mu mati, katero je že večkrat podil z nožem, radi njegovega slabega obnašanja in pijančevanja ni hotela dati prepisati posestva. Zbal se je pa tudi najbrž kazni, ker ga je ravno na dan njegovega samoumora orožnikom naznanila neka ženska, katero je posilil in ji celo grozil s samokresom.

Raznoternosti od Sv. Lenarta nad Laškom. Sadje je pri nas letos prav lepo obrodilo. Zato imajo ljudje na

razpolago obilo sadne pijače. Vabimo kupce iz krajev, kjer sadje letos ni obrodilo. Cena sadni pijači je sedaj 8—10 kron za 1 liter. Celjsko okrajno glavarstvo nam naprtil skoraj vsako leto kako novo gostilno. Še ni dolgo od tega, ko smo imeli v naši občini, ki šteje okoli 800 duš, samo eno gostilno. Pa okrajno glavarstvo je bilo menda mnenja, da bi se pri nas premalo pilo, če bi imeli samo eno gostilno, zato je podelilo gostilniško koncesijo pred par leti Jožetu Gračner in to proti volji obč. odbora. Pa tudi to še ni bilo dovolj gospodom pri okrajnem glavarstvu. Te dni se je otvorila po njih za-slugi v naši tako mali občini še tretja gostilna in to v razdalji 4 minut od že obstoječe. Pri vsaki večji cerkveni svečanosti pride pri nas vsled prijančevanja do krvavih pretepov, a gostiln po mnenju celjskega okrajnega glavarstva še vedno nimamo zadosti. Se pač pozna, da gospodje pri okrajnem glavarstvu ne poznajo ali nočejo poznati žalostnih posledic pijančevanja, ker bi sicer ne bili tako radodarni v podeljevanju gostilniških koncesij. Zalostno! Odlok prosvetnega ministrstva, ki zabi-čuje učiteljem da naj redno obiskujejo cerkev in tako dajejo lep vzgled svojim učencem in vsemu ljudstvu, je bil za naše kraje nad vse potreben. Nobeno nedeljo in noben praznik ne vidimo v cerkvi nikogar od učiteljstva. Bomo videli, ali bo sedaj kaj boljše. Potrebno bi bilo, da bi se ne dajalo pohujšanja ljudstvu z zane-marjanjem verskih dolžnosti.

Nekaj k odlikovanju «zaslužnega» planinca Kocbeka. Iz Gornjega grada poročajo: «Jutrov» dopisnik popisuje, kako lepo ter ganljivo se je izvršila izročitev nezaslužnega odlikovanja upokojenemu g. nadučitelju Kocbeku. Govorniki so naštevili njegove zasluge itd. Kar se tiče Kocbekovih zaslug, smo že pred zadnjimi volitvami poročali, da jih ni. Ko bi res bile, bi bil g. demokratski kandidat Kocbek dobil v gornjegrajskem okraju nekaj več glasov, a jih je dobil samo pičlih 92. Pred volitvami so razglašali plakati g. Kocbeka kot «očeta slovenskih planincev», ljudje pa, zlasti Solčevani so se posmihali tem plakatom in bili resnega mnenja, da bi se naj imenoval g. Kocbek «oče planinskega naraščaja». Prireditve povodom odlikovanja je potekla presneto klaverno. Ako bi ne bilo navzočega ne kaj učiteljstva, za katero so priredili ta dan nalašč društveno zborovanje, bi bila mala čitalniška soba — ne dvorana — skoro prazna. Občinstva je bilo torej malo, čemur se pa ne smemo čuditi, ker se v gornjegrajskem okraju nikdo ne zmeni za Kocbeka. Slavnostni govornik, okrajni sodnik dr. Hočevnar, je slavil odlikovančev delovanje za jugoslovansko narodnost, pa je pri tem pozabil povedati, kakšna je bila ta narodnost med svetovno vojno, ko se je Kocbek na vse kriplje trudil za avstrijsko vojno posojilo, kaka je bila ta narodnost tudi še po prevratu, ko si je Kocbek znal pridobiti skoro poldrugoletni bolezenski dopust, a ga bolezeni ni ovirala romati po planinah tako, da je celo neki srbski pukovnik, ki je takrat bival tu na dopustu, se izrazil, da je tako postopanje malo patrijotično, če se zdrav človek odteguje delu in ne služi domovini. Veliko več že skoraj ni omeniti o prireditvi, ki se je seveda končala ozir. nadaljevala pri obilni pijači, pri kateri pa je le manjkalo jajčjega konjaka.

Slabo vladno gospodarstvo. «Morgen» piše, da javljajo iz Beograda, da namerava vlada predati v privatne roke državne svilarne v Novem Sadu, Pančevu, Turški Kaniži, in Gjevgeliju. Posebna komisija je preiskala obrat in dosedanji izkupiček za svilo in dognala, da mora država opustiti te tvornice, ker so jej nosile same težke izgube in ni upanja, da bi se obrnilo na bolje, dokler bodo tvornice v državnih rokah. Škoda, da ni ta komisija zaupala javnosti tudi števil, iz katerih bi bilo razvidno, koliko je doslej izgubila država pri zgoraj omenjenih svilarnah. Ako bi znala javnost za te številke, potem bi si lahko vsakdo izračunal, koliko milijonov dinarjev je šlo pri nas v zgubo radi vladne manije podržavljenja samo pri teh svilarnah. Razen teh svilarn imamo pri nas razne druge državne obrate, ki so vsi globoko pasivni. V kratkem času smo doživeli tri slučaje, da so morali najvišji vladni krogi priznati: državno gospodarstvo je doživelo fiasko.

Nekaj odgovora «Jutru». Iz Kozjega smo prejeli: «Jutra» ne dobiš pri nas lahko in zato smo še le sedaj slučajno dobili v roke štev. 216 od 15. okt., v kateri nam neki dopisnik blati gospoda dekana in načelnika okrajnega zastopa, katerega pa črez vse spoštujejo ne le Kozjani, ampak celi okraj brez razlike stanu in mišljenja. Z ogorčenjem se vprašamo: kako je mogoče, da si upa tako tepče napasti stračka, ki že nad 35 let nepretrgoma, mesebično, vneto ter z vso vmeno deluje za dobrobit kozjanskega okraja in sicer bodisi v verskem ali gospodarskem oziru. Dopisnik je še platno trzil, ko je gospod dekan že stal v bojni vrsti proti bivšim kozjanskim nemčurjem, koje je izpodrinil in so mu bile pred očmi vedno le vsestranske koristi kozjanskega okraja. Vsa namigavanja v omenjenem listu o mesečni plači g. načelnika in lahkem in dobrem zaslužku cestnega nadzornika so le nesramna obrekovanja in hudobna laž. Poznamo oba gospoda, da sta vestna in natančna ter da ne razmetavata okrajnega denarja po nepotrebnem, — o čemer se lahko vsakdo prepriča iz računov, katere pa ne odobruje samo okrajni zastop, ampak tudi pokrajinska uprava. Zaradi tega ostane dopisnik tako dolgo podli obrekovalce in lažnjivec, dokler tega sramotjenja ne dokaže in ne prekliče. Mi bi le radi vedeli, kako bi izgledale okrajne ceste in kako hitro bi se dogradila nova cesta, če bi zagospodarili v kozjanskem okraju demokratje, ki nimajo nobenega pojma o težkočah pri okrajnem gospodarstvu. Duhoviti dopisnik pa naj ne obrekuje in ne nadleguje «Jutrovih» bralcev s tako puhlimi dopisi, ampak se naj rajši drži svojega kopita,

če ga še sploh ni vrgel hote ali ne hote med staro šaro. Ani ni res?

Groboskrunstvo srbskih fašistov. Srbski fašisti ali Srnao, ki po Subotici in okolici že dolgo terorizirajo občinstvo, so se te dni spravili tudi nad mrličce. Mnogoštevilna fašistovska sodrga vdrla na subotičko pokopališče ter razbila in prevrnila vse spomenike, ki nosijo madžarske in nemške napise. Policija seveda pravi, da so storilci neznani, če tudi celo mesto ve in razume, da je za to divjaštvo in groboskrunstvo odgovorna cela fašistovska banda.

Staroavstrijska granata eksplodirala. V Beogradu se je zgodila te dni nesreča s staroavstrijsko granato. Delavci so kopali temelje za neko novo zgradbo in eden od delavcev je zadel s krampom ob neeksplozivno avstrijsko granato, ki se je pri udarcu razpočila, enega delavca ubila, štiri pa težko ranila.

Smrt pod kolesi dvornega vlaka. Dne 28. m. m. je vozil preko novosadske postaje v smeri proti Subotici dvorni voz rumunskega prestolonaslednika Karla. Železničar Trpkovič je mislil, da bo voz dalje časa stal v Novem Sadu in je mazal kolesa. Kar nenadoma pa se je spustil voz v tek in je železničarja Trpkoviča čisto razmesaril.

Namesto venca na grob blagopokojnega g. dekana Josipa Ozmea so darovali za Katoliški dom v Ljutomeru g. dekan Marko Tomažič v Kozjem 150 D, o. kaplan M. Barlič v Ribnici 100 D. Iskrena hvala!

Kdor izsledil ukradeni dirkalno kolo znamke Rival, blagovoli to naznaniti proti nagradi nadučitelju V. Fromu na Pesnici. P. n. varnostni organi se prosijo za sodelovanje pri zasledovanju.

Građivo za zgodovino našega prevrata. Te dni praznujemo petletnico našega osvobođenja in narodnega ujedinenja. Živo nam stopajo v spomin kritični in velezgodovinski dnevi ob koncu leta 1918 in začetkom 1919. Toda človeški spomin je nezanesljiv, vsled smrti se druga za drugo umikajo iz pozorišča osebe, ki so takrat aktivno posegale v razvoj dogodkov. Posebno važen in zanimiv je bil prevrat baš na Sp. Štajerskem, zlasti v Mariboru, Celju, Ptuj in drugih večjih krajih, kjer so dotlej imeli vso blast v rokah osovraženi nam tujei. Potomstvo bi po pravici dvigalo težko obtožbo zoper sedaj živeči narod, ki je te velevažne dogodke doživljal in preživljal, ako jih ne bi oteli pozabljivosti. Zgodovinsko društvo v Mariboru se tedaj obrača na civilne in vojaške osebe, ki so v tistih usodnih dnevih imele vodilno vlogo v rokah, da natančno opišejo svoje spomine iz tistih dni ter popis pošljejo Zgodovinskemu društvu, da jih shrani v arhivu in ob priliki objavi. Zapisovalce spominov opozarjamo na temeljni zgodovinski zakon: nič resničnega zamaščati, nič neresničnega poročati. Popis bodi prost vsake osebne ali strankarske ambicije, pretiravanja ali maščevalnosti. Takratni narodni sveti se naprošajo, naj vposlijejo društvu zapisnike svojih sej. Voditelji šolskih in župnijskih kronik naj vpišejo dogodke svojega kraja tudi v svoje kronike, prepis pa pošljejo tudi Zgodovinskemu društvu. Ravno tako se naj dološljejo še ohranjeni lepak, letaki in druge tiskovine, ki se nanašajo na prevrat. Vse to građivo se naj dološlje društvu do konca tega leta. Zgodovinsko društvo v Mariboru.

Iz Maribora.

Socialpatriot Bahun kot ovaduh. V ponedeljek je bil obsojen na polletno «robijo» po zakonu o zaščiti države agitator Neodvisne delavske stranke in bivši komunistični narodni poslanec g. Marcel Žorga radi govora, ki ga je imel pri nekem zborovanju v Gambrinovi dvorani. Policija ga je naznanila državnemu pravdnistvu, da je govoril o revoluciji ki, naj bi tudi pri nas spremenila državni red in ustroj kakor na vzhodu. Policijska prijava pa še ni podala povoda za obtožbo po zloglasnem zaščitnem zakonu in še le po izpovedi socialpatrijota Bahuna, ki je bil zaslišan kot priča, je bila sestavljena obtožnica. Kar policija ni slišala dovolj prevratnega in protidravnega, to je slišal in izpovedal občinski svetnik Bahun. Ko je s svojo izpovedjo pred preiskovalnim sodnikom dosegel svoj cilj in namen proti delavskemu organizatorju, ki ga je že večkrat, zlasti pred železničarji temeljito razkrinkal, je gospod Bahun pri razpravi svojo izpoved omiljeval in deloma tudi spreminjal. Bahuna se je že od raznih strani imenovalo za demuncijanta in provokaterja in njegova uloga pri razpravi proti Žorgi se mora tudi vpisati v to poglavje.

Orjunaši med seboj. Mnogoštevilne so sile in vezi, ki družijo in vežejo orjunaše. Nekaj časa res drži vse lepo skupaj, kar naenkrat se pa zopet kaj zmeša, pokvari, pretrga in potem je jo. V Ljubljani je sedaj orjunska kriza vsled raznovrstnih ambicioznih članov, v mariborsko Orjuno, ki je vedno nekaj posebnega, je pa sedaj v živo vrezal § 129 I.-B. V tem poglavju nepravnosti in svinjarij igra glavno vlogo znani orjunaš Hlebš. Najprej se je pokazal kot vodja «letečega» oddeka pri nočnem vltomu v Cirilovo tiskarno, potem kot tat v skladišču «Balkan» shranjenih knjig, sedaj je pa zaprt po § 129 I.-B. Izdal ga je natakari Filip Gantar, ki je tudi zaprt. «Jutro» je z veseljem poročalo ta slučaj, ker je natakari Gantar slučajno radikal, čisto pa pozabi, da sta za tak delikt potrebna dva in da je drugi, Hlebš, policajdemokratskega kova.

Tatvina bakra v železniških delavnicah. V delavnicah so odkrili tatove bakra in jih v sredo vtaknili pod ključ. V delavnicah ukradeni baker so našli v železniškem skladišču in je tudi skladiščnik osumljen, da je bil v najožjem stiku s tatovi. V celo zadevo je baje zapleten celo en inženir, delovodja Bernicar in en partij-

ski vodja. V železniških delavnicah se zgodi skoro vsak teden kaka nepoštenost.

Josip Plotsch, o katerem smo poročali v zadnji «Siraži», da se je zastrupil s strihninom in da se vkljub nagli zdravniški pomoči bori s smrtjo, je v sredo v bolnici umrl.

Palestrinijevo veličastno mašo «pape Marcelli» izvajal v Mariboru najuglednejše hrvaško pevsko društvo «Lisinski» dne 4. novembra ob 8. uri zvečer v Gölzovi koncertni dvorani. To odlično društvo, katero si je za napredek vokalne reproduktivne umetnosti steklo trajne zasluge, smo čuli že lansko leto, ko je pod vodstvom slavnega hrvaškega skladatelja in zborovodje Beraniča sijajno proizvajalo ciklus zborov na tekste iz hrvaške renesančne in baročne poezije. In sedaj se nam nudi prilika, da slišimo večno mlado mašo na papeža Marcella, ki je bil že kot kardinal zaščitnik in mecen slavnega Palestrine. Velika škoda za Palestrino, da je ta papež vladal samo tri tedne. Palestrina mu je iz hvaležnosti posvetil svojo najlepšo mašo (leta 1567) za šestorglasni zbor a caplla, s katero je ovekoval ime svojega dobrotnika in svoje ime. «Lisinski» je dne 6. 6. 1923 izvajal to mašo v stolni cerkvi Zagreba tako vzorno, da je bila vsa zagrebška kritika polna občudovanja in hvale. Nikdo ne sme zamuditi prilike, da sliši najboljši zbor proizvajati najlepšo mašo.

Recitacijski večer. Na povabilo društva «Jadran» bo v soboto, dne 3. t. m. recitiral dr. Alojz Gradnik svoje pesmi, ki se nanašajo na neodrešeno domovino. Začetek točno ob 8. uri v restavraciji Narodnega doma. Vstopnine ni. Prijatelji društva dobrodošli.

«Mlinar in njegova hči». Ljudski oder bo v nedeljo dne 4. novembra 1923 v dvorani Katol. pomočniškega društva, Lekarniška ulica 6 na splošno željo občinstva ponavljal petdejansko žaloigro «Mlinar in njegova hči». Med odmori igra lasten gledališki orkester primerne komade. Cene običajne po 8, 5, 3 in 2 D.

Starešinski klub. Sestanek se vrši dne 3. novembra ob pol 6. uri zvečer v Cirilovi tiskarni. Člani z dežele dobrodošli.

Redna seja mariborskega občinskega sveta se vrši v torek, dne 6. t. m. ob 19. uri v mestni posvetovalnici.

Na policijski ples dne 3. novembra se uljudno vabi tudi vse one mariborske organizacije in gg. kojim niso bila radi pomanjkanja časa vabila pravočasno dostavljena.

Nabavljalna zadruga državnih uslužbencev v Mariboru reg. zadr. z om. zavezo ima svoj izredni občni zbor dne 18. novembra 1923 ob 9. uri 30 min. v dvorani štev. 53 v I. nadstropju mariborskega okrožnega sodišča z običajnim dnevnim redom. Ker so zadeve, ki so na dnevnem redu, za obstoj in poslovanje zadruge zelo važne, se prosijo člani za polnoštevilno udeležbo. Kot izkaznico naj prinese vsak član s seboj zadržno knjižico, brez te ni vstopa. Ako bi občni zbor ob določenih uri ne bil sklepčen, vrši se istega dne ob 10. uri ravnotam in z istim dnevnim redom izredni občni zbor, ki je sklepčen ne glede na število došlih članov.

Dušica.

Roman v treh delih. Angleški spisala B. Orczy. Prevedel Paulus.

61

«He, prijatelj, je končno začel Andrej, «midva hi rada večerjala! Državljanka tamle», je pokazal na kup cunj pri ognjišču, «kuha neko prav prijetno duhtečo juho in moja gospa že par ur ni ničesar toplega užila!»

Par trenutkov je potreboval Brogard, da si je premislil odgovor. Svobodnemu republikancu pač ni treba, da bi bil takole preveč postrežljiv, če kdo kaj od njega zahteva, in če je še tako velik gospod.

«Prirrokleti arrrrristi!» je godel in spet pljunil po tleh.

Nato pa je z malomarno počasnimi koraki pomeril proti veglasti omari, poiskal v njej skledo in jo z enako malomarno počasnostjo nesel k ognjišču babnici, ki jo je molče postavila poleg sebe in nadevala juhe.

Z neomejeno grozo je opazovala Margareta te priprave. Da ni imela skrajno nujnega, resnega opravka

(Dalje prihodnjič.)

Duhovnik vpokojenec išče za takoj v Mariboru večjo solnčno prazno sobo, eventualno s predsobo. Uprava «Straže».

ročno, domače delo, kakor tudi fine tvorniške, obleke za ženske, moške in otroke, perilo, klobuke, pletene jope, čepice in šale, kravate, rokavice, nogavice in sploh vso modno robo za dame in gospode. — Trgovci en gros-cene. 536

Priporočam cenj. odjemalcem svojo veliko zalogo češkega in angleškega blaga, debelo sukno za površnike, vsakovrstnega sukna za moške in ženske obleke, barhand, cefir, debelo platno, vse krojaške potrebsčine. Velika zaloga gotovih površnikov (raglan), Schliefer, Stutzer, gumi plaščev, lepe moderne obleke, za gospode in dečke po zelo znižanih cenah. 6304 5-1

Razpoložemo najboljim preporukama.

Tvrđka LAMPREHT & Co.
Maribor, Strossmayerjeva ulica 10.

Največja izbira
modnega blaga
za dame in gospode
srajce
samovernice
i hoblji
čepice
negavice
rokavice

SUKNO
Angleško in češko
površnike
za zimste suknje
plašče

SVILA
Crepe de China v vseh
barvah
svila za podlago
pleteno in volнено blago
Jumpet
svilene bluze
vedno najnovejše in
najboljše blago pri

J. Karničnik
Maribor,
Gosposka ulica 15.

INGER ŠIVALNI STROJI

Na celem svetu znani kot najboljši.

Podružnice in zastopstva v vseh mestih.

Centrala za državo SHS Zagreb, Maruličeva ul. 5, II. k.

Filijalka: Maribor, Solška ulica šte. 2.

DRVA
premog
OVES
koruzo
opeko

trgovsko opravo, auto, šivalni stroj, voz proda
OSET ANDREJ
Maribor, Aleksandrova 57
Telefon 88.

Inserite!

Kopalnice: itd.

KUPUJE

Perje za postelje

Pozor trgovci manufakturnega blaga!

Podružnica

VILIM PICK

Maribor, Aleksandrova c. 26

nudi blago za poznano nizko ceno kakor v Zagrebu.

Ma voliko!

Novo došlo!

vseh vrst angleško in češko sukno in drugo manufakturno blago, za jesensko in zimsko sezono. Cene resnično nizke, blago iz priznano najboljših tovarn.

Novo došlo!

MASTEK & KARNIČNIK, MARIBOR, GLAVNI TRG 10

Vsak naj si ogleda zalogo in prepriča z enkratnim nakupom!